

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การบริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลกับเกษตรกรในตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องใน 7 ประเด็น ประกอบด้วยสาระสำคัญคือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
3. การส่งเสริมการเกษตร
4. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
5. การดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว
6. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลเขาสามสิบ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการ

1.1 ความหมายของการบริการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 607) ให้ความหมายของการบริการว่า หมายถึง การปฏิบัติรับใช้ การให้ความสะดวกต่างๆ

รุ่งทิพย์ เจริญศักดิ์ (2538 : 15) ได้ให้ความหมายของการบริการไว้ว่า การบริการเป็นการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับสารสนเทศที่ต้องการและเมื่อได้รับสิ่งที่ต้องการแล้ว ผู้รับบริการได้รับความสุข ผู้ให้บริการจะต้องทำเป็นกิจวัตร ทำงานทุกวันอย่างมีความสุขและให้ผู้ใช้บริการเขาได้รับความสุขด้วยคือ

1. การทำให้ผู้ใช้บริการพอใจ
2. การทำให้ผู้ใช้บริการชื่นชอบ
3. การทำให้ผู้ใช้บริการได้รับในสิ่งที่ต้องการ
4. การทำให้ผู้ใช้บริการประทับใจ

จิรวัดน์ เขียวสอาด (2554 : 10) ได้ให้ความหมายของการบริการว่า การบริการ หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการใดๆ ที่บุคคลหรือองค์กรที่เป็นปฏิสัมพันธ์ของบุคคล 2 ฝ่าย ระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ซึ่งการบริการที่ดีสามารถตอบสนองความต้องการทำให้ผู้รับบริการเกิดความประทับใจในการบริการนั้นๆ

สงคราม สมุทรหล้า (2552 : 12) ได้ให้ความหมายของการบริการว่า การบริการ หมายถึง กิจกรรมหรือการดำเนินงานใดๆ ที่บุคคลในฝ่ายหนึ่งนำเสนอให้กับบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งโดยที่กิจกรรมหรือการดำเนินงานนั้นๆ ถูกเสนอไปพร้อมกับสินค้า แต่ไม่สามารถจับต้องได้ ซึ่งสามารถทำให้เกิดความประทับใจ หรือความพึงพอใจกับผู้รับได้

จากความหมายข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริการคือการให้ความสะดวกต่างในกิจกรรมระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริการ

(John D. Millett, 1951) อ้างโดย กิตติธัช อิมวัฒน์กุล (2553) การให้บริการเป็นหน้าที่หลักสำคัญในการบริการงานในภาครัฐ โดยเฉพาะงานที่จะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนโดยตรง โดยหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีหน้าที่ในการส่งต่อการบริการ (Delivery Service) ให้แก่ผู้รับบริการ กล่าวคือ คุณค่าประการแรกของการบริการงานรัฐกิจทั้งหมด คือ การปฏิบัติงานด้วยการให้บริการที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจซึ่งมีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน (Equivalent Service) การให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา (Timely Service) การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service) และการให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progressive Service)

การบริการที่ประสบความสำเร็จจะต้องประกอบด้วยปัจจัย 10 ประการ ดังนี้

1. ความเชื่อถือได้ (reliability) ประกอบด้วย ความสม่ำเสมอ และความพึงพาได้
2. การตอบสนอง (responsive) ประกอบด้วย ความเต็มใจที่จะให้บริการ ความพร้อมที่จะให้บริการ มีการติดต่ออย่างต่อเนื่อง และการปฏิบัติต่อผู้รับบริการเป็นอย่างดี
3. ความสามารถ (competency) ประกอบด้วย ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ความสามารถในการบริการ และสามารถในความรู้วิชาการที่จะให้บริการ
4. การเข้าถึงบริการ (access) ประกอบด้วย ผู้ใช้บริการเข้าใช้หรือรับบริการได้สะดวก ระเบียบขั้นตอนไม่ควรมากมายและมีความซับซ้อนเกินไป ผู้บริการใช้เวลารอคอยไม่นาน เวลาที่ให้บริการเป็นเวลาสะดวกสำหรับผู้ใช้บริการ และอยู่ในสถานที่ที่ผู้บริการสามารถเข้าถึงติดต่อได้สะดวก

5. ความสุภาพอ่อนโยน (courtesy) ประกอบด้วย การแสดงความสุภาพต่อผู้ให้บริการ การต้อนรับที่เหมาะสม และผู้ให้บริการมีบุคลิกภาพที่ดี
6. การสื่อสาร (communication) ประกอบด้วย การสื่อสารชี้แจงขอบเขตและลักษณะของงานบริการ และมีการอธิบายขั้นตอนการให้บริการ
7. ความซื่อสัตย์ (credibility) คุณภาพของงานบริการมีความเที่ยงตรงน่าเชื่อถือ
8. ความมั่นคง (security) ประกอบด้วย ความปลอดภัยทางกายภาพ เช่น เครื่องมือและอุปกรณ์
9. ความเข้าใจ (understanding) ประกอบด้วย การเรียนรู้ผู้ให้บริการ และการแนะนำและการเอาใจใส่ผู้ให้บริการ
10. การสร้างสิ่งที่จับต้องได้ (tangibility) ประกอบด้วย การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับการให้บริการ การเตรียมอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ให้บริการ และการจัดเตรียมสถานที่ให้บริการสวยงาม

จากการแนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการข้างต้น การให้บริการคือ การสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ให้บริการ เป็นการปฏิบัติรับใช้เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของลูกค้าหรือคนที่มาขอรับบริการ บริการเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสจับต้องได้หรือแสดงความเป็นเจ้าของได้ แต่สามารถที่จะถูกรับรู้ในเชิงความพึงพอใจและสามารถช่วยรักษาลูกค้าไว้ได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

2.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (Satisfaction) ได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายความหมาย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 775) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า พึงพอใจ หมายถึง รัก ชอบใจ และพึงใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

นพรัตน์ วินิจเจริญชัย (2554 : 4) ได้ให้ความหมายของ ความพึงพอใจว่าเป็นทัศนคติอย่างหนึ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ เป็นความรู้สึกส่วนตัวที่เป็นสุข เมื่อได้รับการตอบสนองของตนในสิ่งที่ขาดหายไป และเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมในการแสดงออกของบุคคลที่มีผลต่อการที่จะเลือกปฏิบัติในกิจกรรมนั้นๆ

นฤมล อรุณรัตน์ (2549 : 7) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ สรุปได้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกของผู้รับบริการเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานจริงที่สำเร็จตามความคาดหวังหรือเป็นไปตามความหวังทำให้มีความสุข

พวงเพชร สุวรรณชาติ (2553 : 7) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เขาได้รับและตรงกับความต้องการหรือความคาดหวังที่ควรจะเป็น

ปารัชญา พิสุต (2555 : 9) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง เป็นการแสดงความรู้สึกดีใจ ยินดีของเฉพาะบุคคลในการตอบสนองความต้องการในส่วนที่ขาดหายไป ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจัยเหล่านั้นสามารถเสนอความต้องการของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจได้อย่างเหมาะสมและเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลที่จะเลือกปฏิบัติในกิจกรรมนั้นๆ

รณรงค์ พนธรา (2550) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยม และประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับและจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลนั้นได้ ซึ่งระดับความพึงพอใจของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันไป

จากความหมายของความพึงพอใจข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกประทับใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดี ตอบสนองความต้องการของตนเอง เป็นไปอย่างที่ท่านเองคาดหวัง ซึ่งระดับความพึงพอใจของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันไป

2.2 องค์ประกอบของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นในกระบวนการบริการระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการเป็นผลของการรับรู้และประเมินคุณภาพของการบริการในสิ่งที่ผู้รับบริการคาดหวังว่าจะได้รับ และสิ่งที่ผู้รับบริการได้รับจริงในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งระดับความพึงพอใจอาจไม่คงที่ ผันแปรไปตามช่วงเวลาที่แตกต่างกันได้ ทั้งนี้ความพึงพอใจในการบริการมีองค์ประกอบ 2 ประการ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หน่วยที่ 8-15, 2545) คือ

1. องค์ประกอบด้านการรับรู้คุณภาพของผลิตภัณฑ์บริการ ผู้รับบริการจะรับรู้ว่าคุณผลิตภัณฑ์บริการที่ได้รับมีลักษณะตามพันธะสัญญาของกิจการแต่ละประเภทตามที่ควรจะเป็นมากน้อยเพียงใด เช่น แยกที่เข้าพักในโรงแรมจะได้พักในห้องพักที่จองไว้ ลูกค้าย่เข้าไปในภัตตาคารควรจะได้รับอาหารตามที่สั่ง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นบริการที่ผู้รับบริการควรจะได้รับตามลักษณะของการบริการ แต่ละประเภท ซึ่งจะสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้าในสิ่งที่ลูกค้าต้องการ

2. องค์ประกอบด้านการรับรู้คุณภาพของการนำเสนอบริการ ผู้รับบริการจะรับรู้ว่าการนำเสนอบริการในกระบวนการบริการของผู้ให้บริการมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกในการเข้าถึงบริการพฤติกรรมแสดงออกของผู้ให้บริการตามบทบาทหน้าที่ และปฏิกิริยาการตอบสนองการบริการของผู้ให้บริการต่อผู้รับบริการในด้านความรับผิดชอบต่องาน การใช้ภาษาสื่อความหมายและการปฏิบัติตนในการให้บริการ

แนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการบริการเกิดจากความต้องการที่ได้รับการตอบสนอง และกระบวนการนำเสนอบริการในวงจรของการให้บริการระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ผู้วิจัยนำมากำหนดในแบบสัมภาษณ์กับความพึงพอใจต่อการบริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

2.3 ระดับความพึงพอใจ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (อ้างถึงใน กฤษฎา ช้องพูน, 2551 : 12) ได้อธิบายว่า ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. ความพึงพอใจที่ตรงกับความคาดหวัง เป็นการแสดงความรู้สึกยินดีมีความสุขของผู้รับบริการ เมื่อได้รับการบริการที่ตรงกับความคาดหวังที่มีอยู่ เช่น ลูกค้าไปใช้บริการของธนาคารแล้วได้รับการบริการที่รวดเร็ว จะทำให้ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจต่อการบริการ

2. ความพึงพอใจที่เกินความคาดหวัง เป็นการแสดงความรู้สึกปลาบปลื้มใจหรือประทับใจของผู้รับบริการ เมื่อได้รับการบริการที่เกินความคาดหวังที่มีอยู่ เช่น ลูกค้าไปติดต่อธนาคารแล้วปรากฏว่าพนักงานให้การต้อนรับด้วยรอยยิ้มพร้อมกับอัธยาศัยอันดี คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำอย่างไม่รู้สึกลำบาก หรือบางทีพนักงานสามารถจำชื่อลูกค้าได้ จะทำให้ลูกค้ารู้สึกประทับใจและอยากกลับมาใช้บริการอีก

2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ

พิภพ อุดม (อ้างถึงใน สุทธิชาติ อำมาตย์หิน, 2543 : 21) ได้อธิบายว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการ เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกในทางบวกของผู้รับบริการอันเป็นผลมาจากการประเมินเปรียบเทียบสิ่งที่ผู้รับบริการได้รับกับสิ่งที่ผู้รับบริการคาดหวังว่าจะได้รับการบริการในแต่ละสถานการณ์ของการบริการที่เกิดขึ้น ซึ่งความรู้สึกนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้หลายระดับตามปัจจัยแวดล้อมและเงื่อนไขในแต่ละครั้งได้ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของผู้รับบริการมีปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. ผลผลิตขั้นบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการจะเกิดขึ้นเมื่อได้รับการบริการที่มีคุณภาพและระดับการให้บริการตรงกับความต้องการ ความเอาใจใส่ขององค์การบริการในการออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยความสนใจในรายละเอียดของสิ่งที่ลูกค้าต้องการ

2. ราคาค่าบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการขึ้นอยู่กับราคาค่าบริการที่ผู้รับบริการยอมรับหรือพิจารณาว่าเหมาะสมกับคุณภาพตามความเต็มใจที่จะจ่าย (willingness to pay) ของผู้รับบริการ ทั้งนี้เจตคติของผู้รับบริการที่มีต่อราคาค่าบริการกับคุณภาพของการบริการแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันออกไป

3. สถานที่บริการ การเข้าถึงการบริการได้สะดวกเมื่อลูกค้ามีความต้องการ ย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการบริการ ทำเลที่ตั้ง และการกระจายสถานที่บริการให้ทั่วถึงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าจึงเป็นเรื่องสำคัญ

4. การส่งเสริมแนะนำบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการเกิดขึ้นได้จากการได้ยินข้อมูลข่าวสารหรือบุคคลอื่นกล่าวขานถึงคุณภาพของบริการไปในทางบวก ซึ่งหากตรงกับความเชื่อที่มีอยู่ก็จะรู้สึกดีกับบริการดังกล่าว อันเป็นแรงจูงใจให้มีความต้องการบริการตามมาได้

5. ผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการ/ผู้บริหารการบริการและผู้ปฏิบัติงานบริการ ล้วนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติงานบริการให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจทั้งสิ้น ผู้บริหารการบริการที่วางนโยบายการบริการโดยคำนึงความสำคัญของลูกค้าเป็นหลัก ย่อมสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจได้ง่าย เช่นเดียวกับผู้ปฏิบัติงานบริการ พนักงานบริการที่ตระหนักถึงลูกค้าเป็นสำคัญจะแสดงพฤติกรรมบริการและสนองบริการที่ลูกค้าต้องการด้วยความสนใจเอาใจใส่อย่างเต็มที่ด้วยจิตสำนึกของการบริการ

6. สภาพแวดล้อมของการบริการ สภาพแวดล้อมของการบริการ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า ลูกค้าซึ่งมักชื่นชอบสภาพแวดล้อมของการบริการที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอาคารสถานที่ ความสวยงามของการตกแต่งภายใน การแบ่งจัดสถานที่เป็นส่วนตลอดจนการออกแบบวัสดุเครื่องใช้ในการบริการ

7. กระบวนการบริการ วิธีการนำเสนอบริการในกระบวนการบริการเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ประสิทธิภาพของการจัดระบบการบริการส่งผลให้การปฏิบัติงานบริการแก่ลูกค้ามีความคล่องตัวและสนองตอบความต้องการของลูกค้าได้อย่างถูกต้องและมีคุณภาพ

2.5 การวัดความพึงพอใจ

สาโรจน์ ไสยสมบัติ (อ้างถึงใน สถิตา ชัยเนตร, 2552 : 8) กล่าวว่า ความพึงพอใจต่อการบริการจะเกิดขึ้นได้หรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาถึงลักษณะของการให้บริการขององค์กร ประกอบกับระดับความรู้สึกของผู้มารับบริการในมิติต่างๆ ของแต่ละบุคคล ดังนั้นในการวัดความพึงพอใจต่อการบริการจะกระทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้ คือ

1. การใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยการขอรับรองหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลที่ต้องการวัดแสดงความคิดเห็นลงในแบบฟอร์มที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบหรือเป็นคำตอบโดยอิสระ โดยคำถามที่ถามอาจจะถามถึงความพึงพอใจในด้านต่างๆ ที่หน่วยงานกำลังให้บริการอยู่ เช่น ลักษณะของการให้บริการ ระยะเวลาในการให้บริการ พนักงานที่ให้บริการ เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ ซึ่งเป็นวิธีที่ต้องอาศัยเทคนิคและความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ นับเป็นวิธีการที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพมากอีกวิธีหนึ่ง

3. การสังเกต เป็นวิธีหนึ่งที่จะให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ โดยวิธีสังเกตจากพฤติกรรมทั้งก่อนมารับบริการ ขณะรอรับบริการ และหลังจากรับบริการ เช่น การสังเกตกิริยาท่าทาง การพูด สีหน้า และความถี่ของการมารับบริการ เป็นต้น การวัดความพึงพอใจด้วยวิธีนี้จะต้องกระทำอย่างจริงจัง และมีแบบแผนที่แน่นอน จึงจะสามารถประเมินถึงระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการได้อย่างถูกต้อง

ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ ดังนั้นในการวัดความพึงพอใจสามารถทำได้หลายวิธี แต่การจะเลือกใช้วิธีไหนควรคำนึงถึงความเหมาะสม และผู้วิจัยต้องมีความรู้ความสามารถหรือเทคนิคพิเศษเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ที่ว่า ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นได้รับสิ่งที่ต้องการ และระดับความพึงพอใจของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับ การได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการ และพอใจมากน้อยเพียงใด มาเป็นตัวกำหนดในแบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรต่อการบริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสืป อำเภอเขาน้อย จังหวัดสระแก้ว

3. การส่งเสริมการเกษตร

3.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 1112) ให้ความหมายของการส่งเสริม หมายถึง การเกื้อหนุน การช่วยเหลือสนับสนุนให้ดีขึ้น การส่งเสริมการเกษตรหมายถึง การช่วยเหลือสนับสนุนการเกษตรให้ดีขึ้น

พงษ์ศักดิ์ อังกลิทธิ (2556) ได้ให้ความหมายการส่งเสริมการเกษตรหมายถึง กระบวนการจะช่วยพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร ในลักษณะการนำเอาวิทยาการความรู้ หรือ เทคโนโลยีที่เหมาะสม ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเกษตรของเขาตามสภาพที่พิจารณาแล้วว่าเหมาะสม อันเป็นผลให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต บังเกิดการเพิ่มผลผลิต และเป็นผลต่อรายได้ และสามารถพัฒนาปรับปรุงวิถีชีวิตของเกษตรกร ให้เกิดการเพิ่มผลผลิตและเป็นผลต่อรายได้ และสามารถพัฒนาปรับปรุงวิถีชีวิตของเกษตรกร ให้เกิดการกินดี อยู่ดี มีสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาการเกษตร

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการให้ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมแก่เกษตรกร เพื่อพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรให้ดีขึ้น

3.2 รูปแบบของการส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมการเกษตรมีกลไกที่สำคัญที่สุดคือ การดำเนินงานส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรซึ่งมีวิธีการและเทคนิคในการดำเนินงานหลายวิธีได้แก่ (พงษ์ศักดิ์ อังกลิทธิ 2556: 220-223)

3.2.1 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรโดยทั่วไป

1) การส่งเสริมรูปแบบอย่างเป็นทางการ เป็นการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในลักษณะวันต่อวัน เป้าหมายของการส่งเสริมรูปแบบนี้จะเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและครอบครัวในชนบท

2) การส่งเสริมในรูปแบบการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน มีหลักสำคัญในการดำเนินงานดังนี้

(1) มุ่งพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรโดยสนับสนุนเทคโนโลยีการผลิต

(2) มุ่งให้การศึกษาพัฒนาความรู้และการสื่อความหมาย

(3) มุ่งปรับปรุงอัตราส่วนการดูแลและรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ต่อครอบครัวที่จะเยี่ยมชมให้เหมาะสม

(4) มุ่งปรับปรุงประสานงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเฉพาะยานพาหนะ และความสะดวกในการเยี่ยมชมฟาร์มเกษตรกร

(5) มุ่งปรับปรุงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในด้านทักษะความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตอันเป็นผลต่อการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกร ไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3) การส่งเสริมการเกษตรโดยสถาบันการศึกษา โดยมีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเกษตร

3.2.2 รูปแบบการส่งเสริมทางเลือก

1) รูปแบบการส่งเสริมมุ่งพัฒนาผลผลิตการเกษตรเฉพาะอย่าง เป็นการมุ่งผลผลิตเป็นสำคัญ การส่งเสริมจะเน้นเทคโนโลยีการผลิตเพื่อผลผลิต

2) การส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วม โดยเกษตรกรจะมีโอกาสได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากความรู้ใหม่ เพื่อผนวกเข้ากับสิ่งที่เขารู้แต่เดิม และหวังว่าการส่งเสริมการเกษตรจะสำเร็จ และมีประสิทธิภาพได้โดยความร่วมมือของเกษตรกร

3) การส่งเสริมในรูปแบบของโครงการ เป็นการมุ่งดำเนินการส่งเสริมที่ต้องการเวลาที่รวดเร็ว ผลสำเร็จจะมุ่งไปยังการเสนอโครงการการเข้าสู่การพัฒนาในพื้นที่เฉพาะตามเวลาที่กำหนด

4) การส่งเสริมในรูปแบบของการพัฒนาระบบฟาร์ม เป็นรูปแบบการส่งเสริมโดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับเกษตรกร

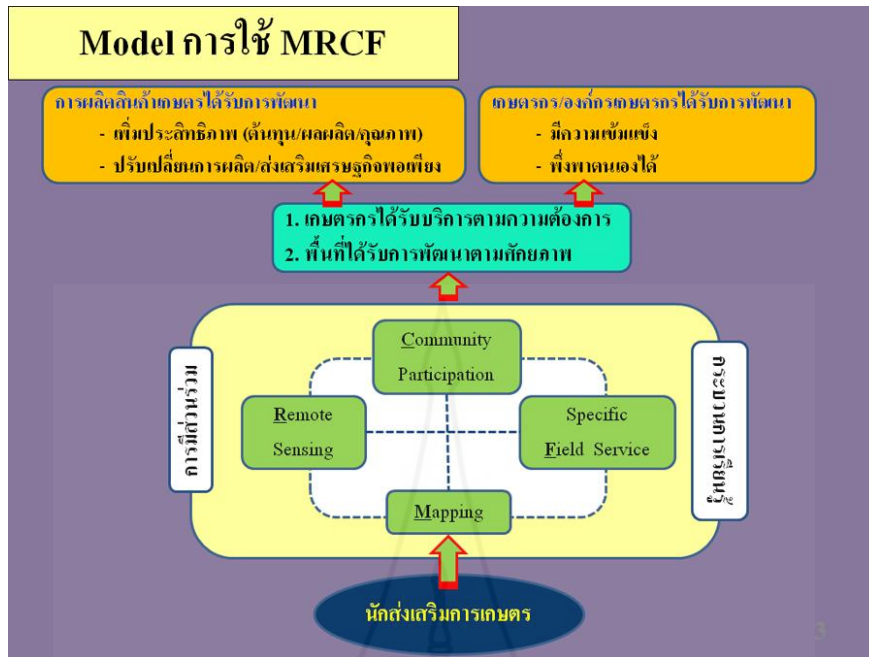
3.2.3 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) คือการศึกษาข้อมูลเพื่อเตรียมเข้าทำงานในพื้นที่ โดยเน้น (กรมส่งเสริมการเกษตร : 2557)

1) การใช้ข้อมูลแผนที่ (Mapping)

2) ประสานงานและให้บริการเกษตรกรด้วยวิธีการสื่อสารและเข้าถึงข้อมูลระยะไกล (Remote Sensing)

3) การจัดเวทีชุมชนในการทำงานและร่วมดำเนินการกับเกษตรกร ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแบบมีส่วนร่วม (Community Participation) โดยร่วมกับเครือข่ายต่างๆ เช่น ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกด.) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ฯลฯ

4) เข้าทำงานในพื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง (Specific Field Service) โดยมีเป้าหมายและจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ตรงจุดและยั่งยืน

ภาพที่ 2.1 โมเดลการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF)

3.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

วิธีการส่งเสริมการเกษตรเป็นวิธีนำความรู้ วิชาการ และเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกรหลายวิธี ดังนี้ (พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ 2556 : 223-229)

3.3.1 วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล เป็นการส่งเสริมโดยการให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล ได้แก่

- 1) การเยี่ยมไร่นาและบ้านของเกษตรกร เป็นการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรถึงฟาร์ม
- 2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมติดต่อที่สำนักงาน
- 3) การติดต่อทางโทรศัพท์ สามารถติดต่อช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว และลดเวลาและระยะทางในการติดต่อของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ดียิ่งขึ้น
- 4) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว
- 5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ โดยบังเอิญ ตามถนนหรือในหมู่บ้าน

3.3.2 วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล หากมีการจัดเตรียมอย่างดี มีเป้าหมายและการดำเนินการอย่างมีระบบแล้ว จะให้ผลดีอย่างมากต่อการสร้างพลังกลุ่ม วิธีที่นิยมใช้มีดังนี้

1) *การประชุมกลุ่ม* ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ต่างๆ ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกัน ปรับตัวเองให้เข้ากับกลุ่มยอมรับฟังความคิดเห็นของคนส่วนมาก นำไปสู่การใช้ความคิดร่วมกัน และมีการปฏิบัติร่วมกัน

2) *การฝึกอบรม* เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะพิจารณาดำเนินการฝึกอบรมทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

3) *การสาธิต* เป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มที่ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียน “ได้ฟัง” และ “ได้เห็น” ไปพร้อมๆ กัน

วัตถุประสงค์ของการสาธิต เพื่อให้ผู้รับการส่งเสริมได้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติ หรือผลการปฏิบัติที่มีลำดับขั้นตอนมีหลักวิชา และสามารถนำไปปฏิบัติได้

4) *การศึกษาดูงานนอกสถานที่* ผู้ร่วมศึกษาและดูงานจะมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่น ซึ่งได้ทำสำเร็จแล้ว มีผลให้เกิดความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมศึกษาดูงานให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น

3.3.3 การส่งเสริมแบบมวลชน โดยสื่อมวลชน จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม ให้ประชาชนได้ทราบว่าได้มีสิ่งนั้นๆ เกิดขึ้นแล้วและมีอยู่ สื่อมวลชนที่นำมาใช้ได้ในการส่งเสริมได้แก่

1) *เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่* ไปสเตอร์ เช่น เอกสารแนะนำในการปลูกและผลิตสำหรับเกษตรกร โดยเขียนให้อ่านง่ายและเหมาะสมกับระดับการศึกษาของเกษตรกร

2) *ภาพโฆษณา* เป็นแผ่นกระดาษที่แข็ง มีภาพประกอบสีสันสวยงามและมีข้อความง่ายๆ สั้น กระชับ สามารถให้ผู้พบเห็นมองเห็นได้แต่ไกล สะดุด น่าสนใจให้สิ่งที่ควรทราบได้ทันที และชวนปฏิบัติ

3) *หนังสือพิมพ์* สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกสม่ำเสมอ

4) *วิทยุ* เป็นสื่อมวลชนที่ให้ข่าวเร็วที่สุด และสามารถส่งข่าวแพร่กระจายไปได้ไกล และกว้างขวาง สามารถเข้าถึงบุคคลทุกระดับ และได้รับความไว้วางใจจากประชาชน

5) *โทรทัศน์* ผู้ชมรายการได้ฟังเสียงและได้เห็นภาพไปพร้อมกัน

6) *ภาพยนตร์* นับเป็นสื่อที่ดีที่ใช้ในการส่งเสริม การฉายภาพยนตร์เกี่ยวกับเรื่องที่จะไปส่งเสริมแทรกให้ประชาชนชมในเชิงสสารคดี เรื่องน่ารู้ เป็นการกระตุ้นความสนใจของประชาชน

7) การจัดนิทรรศการ เป็นการใช้อุปกรณ์เพื่อการถ่ายทอด และเผยแพร่งาน เพื่อการศึกษาและโฆษณาต่อหมู่คนจำนวนมาก และประชาชนหมุนเวียนดูได้โดยไม่จำกัดเวลา และจำนวน

4. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

กรมส่งเสริมการเกษตรได้ถ่ายโอนภารกิจ สบกด. ให้กับ อปท. ในลักษณะดำเนินงานร่วมกันโดยรัฐจะเป็นผู้สนับสนุนวิชาการและท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติและสนับสนุนงบประมาณ จนถึงปัจจุบันได้ความร่วมมือขึ้นแล้วในหลายเรื่องและหลายระดับด้วยกันเช่น การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรร่วมกัน ระหว่าง สบกด. กับ อปท. หรือการลงนามบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือ (MOU) ระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตรกับกรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและพัฒนาด้านการเกษตรของท้องถิ่น

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (สบกด.) ประกอบด้วย ทำการศูนย์ข้อมูล คณะกรรมการบริหาร แผนพัฒนาการเกษตรของตำบล จุดถ่ายทอดเทคโนโลยี และจุดสาธิตการเกษตร มีรายละเอียดดังนี้

4.1 การบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

องค์ประกอบของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประกอบด้วย

- 1) ที่ทำการศูนย์ เป็นศูนย์ข้อมูลการเกษตรและศูนย์กลางการให้บริการด้านการเกษตรของชุมชน ซึ่งเป็นที่ประชุมชี้แจงบทบาทภารกิจแก้ไขปัญหา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้คำปรึกษา คำแนะนำการเกษตรตลอดจนข่าวสารการเกษตรในชุมชน
- 2) ข้อมูล เป็นข้อมูลทางด้านการเกษตรของตำบลมีองค์ประกอบเป็นหมู่บ้าน มีทั้งข้อมูลด้านกายภาพ (ดิน น้ำ) ด้านชีวภาพ (สภาพการผลิต เทคโนโลยี ฯลฯ) ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม เพื่ออธิบายศักยภาพของพื้นที่และชุมชนในตำบล
- 3) คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลคณะกรรมการบริหาร สบกด. เป็นบุคคลจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน ที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการสรรหาเพื่อนำมาบริหารจัดการ สบกด. ประกอบด้วย ผู้แทน อปท.จำนวน 1 คน กำนัน 1 คน ผู้แทนสถาบันเกษตรกร 2 คน ส่วนคณะกรรมการบริหาร สบกด. มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 16 คนเป็นอย่างน้อย โดยนายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง ประกอบด้วยผู้แทน อปท.จำนวน 1 คน ผู้แทนสถาบันเกษตรกรหรือกลุ่มอาชีพการเกษตรในตำบล

ไม่เกิน 2 คน อาสาสมัครเกษตรที่มีอยู่ในตำบล จำนวน 1-4 คน ผู้แทนหมู่บ้านหมู่บ้านละ 1 คน โดยพิจารณาจากหมู่บ้านที่มีกิจกรรมการเกษตรมากไปหาน้อย

ประธานกรรมการได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร สบกด. โดยมีองค์ประชุมไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบลเป็นกรรมการ และเลขานุการโดยตำแหน่ง ผู้ช่วยเลขานุการเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น (อบต. เทศบาลตำบล/เทศบาล)

4.2 แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

แผนพัฒนาการเกษตรของตำบล เกิดจากชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาแผนพัฒนาการเกษตรของตำบล ให้ครอบคลุมด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม เพื่อให้ทราบกิจกรรมหลักของตำบลคืออะไร จะปรับปรุงในส่วนไหน จะถ่ายทอดความรู้เรื่องอะไร จะลงทุนทางธุรกิจชุมชนอย่างไร โดยบูรณาการกับแผนพัฒนาการเกษตรท้องถิ่น

1) สบกด.จัดประชุมคณะกรรมการบริหาร สบกด.เพื่อเตรียมข้อมูลในการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร 4 ด้านของหมู่บ้าน/ตำบล แล้วรวบรวมปัญหาความต้องการของแต่ละหมู่บ้านและวิเคราะห์การจัดทำแผนงาน/โครงการด้านการเกษตรของตำบล

2) นำข้อมูลจากการวิเคราะห์พื้นที่และชุมชนจากข้อมูลข้อที่ 1) รวมทั้งทางเลือกการเกษตรเสนอเกษตรกรในเวทีประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล

3) นำผลแผนงาน/โครงการ/ทางเลือกที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ของคณะกรรมการบริหาร สบกด. จากเวทีประชาคมหมู่บ้านจาก ข้อ 2) เข้าสู่เวทีในระดับตำบล โดยมี อบต. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (แผนสามปี) ของ อบต.

4) สบกด. สรุปรวบรวมแผนงาน/โครงการด้านการเกษตรจากเวทีประชาคมที่ชุมชนเสนอเพื่อบรรจุเข้าสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น

5) อบต. นำแผนระดับตำบลทุกด้าน (เกษตร สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ) ที่ อบต. ดำเนินการได้เอง จัดทำเป็นแผน/โครงการ เข้าสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณส่วนแผนที่เกินศักยภาพ นำเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณตามลำดับขึ้นไป เช่น แผนพัฒนาอำเภอ/จังหวัด/องค์การบริหารส่วนจังหวัด

4.3 การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

4.3.1 การประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการเกษตรของตำบล

4.3.2 การชี้แจงนโยบายการดำเนินงานของ สบกด. ให้กับคณะกรรมการบริหาร สบกด.และเกษตรกรทราบ

4.3.3 การประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่ สบกด. กำลังดำเนินการให้เกษตรกรทราบ

4.3.4 การประชาสัมพันธ์ผลงานของ สบกด. ที่ประสบความสำเร็จ

4.3.5 การประชาสัมพันธ์บทบาทหน้าที่ของ สบกด. แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.4 การให้บริการทางการเกษตร

4.4.1 การให้บริการ ณ ที่ทำการ สบกด.

- 1) การให้คำปรึกษา/คำแนะนำ
- 2) รับเรื่องปัญหาด้านการเกษตรและร่วมในการให้บริการทางการเกษตร
- 3) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อการเรียนรู้ (กรณีไม่มีโครงการ

สนับสนุน)

- 4) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ / เอกสารคำแนะนำ
- 5) การให้บริการวินิจฉัยศัตรูพืช วิเคราะห์ดิน ฯลฯ (ถ้ามี)
- 6) การจดทะเบียนต่างๆ
- 7) ฯลฯ

4.4.2 การบริการจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิตการเกษตร

จุดถ่ายทอดและจุดสาธิตการเกษตรประกอบด้วยด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ เกษตรผสมผสาน และอื่นๆ โดยพิจารณาคัดเลือกจากฟาร์มของเกษตรกรที่ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จในอาชีพ สามารถเป็นตัวอย่างในการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติของเกษตรกรในตำบล โดยมีวิทยากรเกษตรกรซึ่งเป็นเจ้าของจุดสาธิตการเกษตรทำหน้าที่วิทยากรเกษตรกรในการถ่ายทอดความรู้

4.4.3 การบริการคลินิกเคลื่อนที่ทางการเกษตร

ขั้นตอนการดำเนินการจัดบริการคลินิกเคลื่อนที่ทางการเกษตรมีดังนี้

- 1) ประสานงานเตรียมการก่อนเปิดคลินิก รวบรวมปัญหา เชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 2) ดำเนินการจัดคลินิก ให้คำแนะนำ/แก้ไข
- 3) รวบรวม สรุปการดำเนินงานและปัญหาหลักของเกษตรกรในตำบล
- 4) ร่วมกับ สบกด. จัดทำโครงการแก้ไขปัญหาลึกที่ยังไม่ได้แก้ไขเสนอ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การสนับสนุน

4.5 การพยากรณ์และการเตือนภัย

4.5.1 การพยากรณ์ ดำเนินการสำรวจข้อมูลตามแบบรายงานการคาดคะเนผลผลิต

ไม้ผลจำนวน 8 ชนิด ได้แก่ ลิ้นจี่ ลำไย กาแฟ เงาะ มังคุด ทุเรียน มะม่วง และมะนาว โดยการสำรวจและรายงาน 3 ช่วง คือ ช่วงติดดอก ช่วงติดผลอ่อน และช่วงให้ผลผลิต แล้วส่งให้อำเภอและนำผลการคาดคะเนผลผลิตที่ได้รับจากจังหวัด อำเภอ แจ้งให้เกษตรกรทราบ

4.5.2 การเตือนภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช ภัยเศรษฐกิจ ดำเนินการดังนี้

- 1) เมื่อได้รับข้อมูลการเตือนภัยจากส่วนกลางผ่านจังหวัด อำเภอแจ้งให้เกษตรกรทราบก่อนเกิดเหตุการณ์ เช่นน้ำท่วม ฝนแล้ง ศัตรูพืชระบาด ราคาผลผลิตตกต่ำ เป็นต้น
- 2) เมื่อพบเหตุผิดปกติ หรือเริ่มเกิดภัย เช่นน้ำท่วมฉับพลัน คลองชลประทานชำรุด เกิดโรคระบาดพืช สัตว์ ประมง ปริมาณผลผลิตมากเกินไปที่คาดคะเนไว้หลายเท่า การชุมนุมเรียกร้องของเกษตรกร เป็นต้น ให้แจ้งด่วนไปยังอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

5. การดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เขาสามลิบ

5.1 องค์ประกอบของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามลิบ มีองค์ประกอบดังนี้

5.1.1 ที่ทำการ สำนักงานตั้งอยู่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลิบ หมู่ที่ 4 ตำบลเขาสามลิบ อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดสระแก้ว จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลการเกษตรและศูนย์กลางการให้บริการด้านการเกษตรของชุมชน ซึ่งเป็นที่ประชุมชี้แจงบทบาทภารกิจแก้ไขปัญหา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้คำปรึกษา คำแนะนำการเกษตรตลอดจนข่าวสารการเกษตรในตำบล

5.1.2 ข้อมูลด้านกายภาพ/ชีวภาพ/เศรษฐกิจ/สังคม เป็นข้อมูลทางด้านการเกษตรของตำบลมีองค์ประกอบเป็นหมู่บ้านทั้ง 13 หมู่บ้าน มีทั้งข้อมูลด้านกายภาพ (ดิน น้ำ) ด้านชีวภาพ (สภาพการผลิต เทคโนโลยี ฯลฯ) ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม เพื่ออธิบายศักยภาพของพื้นที่และชุมชนในตำบล

5.1.3 คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ประกอบด้วย

- 1) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลิบ เป็นประธานศูนย์ฯ
- 2) อาสาสมัครเกษตรและกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนแต่ละหมู่บ้าน 1-3 คนเป็นคณะกรรมการ รวม 21 คน
- 3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นเลขานุการ จำนวน 1 คน
- 4) เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน และนักวิชาการเกษตรของ อบต.เขาสามลิบ เป็นผู้ช่วยเลขานุการศูนย์ฯ รวม 2 คน

รวมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ทั้งหมด 25 คน

5.1.4 การดำเนินงานศูนย์ฯ

1) การประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการศูนย์ฯ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิบมีกำหนดประชุมประจำเดือนดังนี้

(1) การประชุมชี้แจง สรุปผลการดำเนินงานและกิจกรรมในแต่ละเดือนของศูนย์ฯ

(2) แจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์ งานจากทางราชการ และการแจ้งผลข้อมูล ที่ได้เข้ารับการอบรมและศึกษาดูงาน ของคณะกรรมการศูนย์ฯ แต่ละคน

(3) รับเรื่องราวร้องทุกข์ของแต่ละหมู่บ้านเพื่อส่งต่อไปกับ อปท. และสำนักงานเกษตรอำเภอรับทราบและทำการแก้ไขต่อไป

2) บริการจุดสาธิตการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิตการเกษตร ทั้งด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ เกษตรผสมผสาน และอื่นๆ โดยพิจารณาคัดเลือกจากฟาร์มของเกษตรกรที่ดำเนินการจนประสบความสำเร็จในอาชีพ สามารถเป็นตัวอย่างในการเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติของเกษตรกรในตำบล โดยมีวิทยากรการเกษตรซึ่งเป็นเจ้าของจุดสาธิตการเกษตรทำหน้าที่วิทยากรเกษตรกรในการถ่ายทอดความรู้ จุดสาธิตด้านการเกษตรมีดัง ตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 จุดสาธิตด้านการเกษตรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิบ

จุดที่	ประเภทจุดสาธิต	ที่ตั้ง	ชื่อวิทยากร	โทรศัพท์
1	การผลิตข้าวอินทรีย์	ม.2 บ้านขอนแก่น	นายฉวี ผลาหาญ	081-1449436
2	ไร่นาสวนผสม	ม.3 บ้านคลองสิบสาม	จ.ศ.อ. ไพฑูรย์ พันธาคู	081-8616923
3	การผลิตผลไม้อินทรีย์	ม.4 บ้านเขาสามสิบ	นางสมศรี ช่างเหลา	088-5214514
4	การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ	ม.5 บ้านพวงนิมิต	นายยุทธ ค้างเมฆ	089-8318028
5	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ม.6 บ้านเนินตะแบก	นายชื่น ศรีกระหวั่น	087-1285235
6	เกษตรอินทรีย์	ม.6 บ้านเนินตะแบก	นายรุ่ง บุญมาก	085-6631703
7	การทำนาด้วยกระบือ	ม.6 บ้านเนินตะแบก	นางสุภาภรณ์ กล่อมมิตร	089-8821639
8	เกษตรผสมผสาน	ม.8 บ้านหนองคุ้ม	นายประทวน ลำน้อย	089-0964037

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

จุด ที่	ประเภทจุดสาธิต	ที่ตั้ง	ชื่อวิทยากร	โทรศัพท์
9	ปลูกไผ่ด้วยปุ๋ยหมัก ชีวภาพ	ม.9 บ้านโคกมะกอก	นายหนูเจน หาญสุโพธิ์	081-2597697
10	ครอบครั้วผาสุข	ม.10 บ้านน้ำอ้อม	นายสมใจ สิงห์ทอง	087-1464021
11	ยุวเกษตรกรใน โรงเรียน	รร.ตชด.บ้านน้ำอ้อม	คต.กันทา เลิศสกุล	085-4221786
12	การปลูกผักปลอดสาร	ม.11 บ้านฝั่งคลอง	นางทองยอด สุทธิสาร	084-8633649
13	การเลี้ยงโคนม	ม.12 บ้านสุขสำราญ	นายบุญช่วย รักเพื่อน	081-4941479

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
เขาสามลึบปี 2555 (2555 : 14)

5.2 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้เกษตรกรและบุคคลทั่วไปผ่านสื่อต่างๆ

5.2.1 การประชุมผ่านการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน

5.2.2 ประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย และหอกระจายข่าว

5.2.3 แจกแผ่นพับและใบปลิวตามกิจกรรมต่างๆ

5.2.4 ประชาสัมพันธ์ผ่านการอบรมและสาธิต

5.2.5 การจัดคลินิกเกษตรเคลื่อนที่

5.3 การเตือนภัยและการพยากรณ์

5.3.1 รายงานการปลูกพืชระดับตำบล เป็นการพยากรณ์การปลูกพืชในแต่ละเดือน โดยให้คณะกรรมการของแต่ละหมู่บ้านส่งรายงาน ที่ข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงทุกครั้งที่มีการประชุม

5.3.2 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช ผ่านสื่อต่าง ได้แก่ การประชุม หอกระจายข่าว โทรศัพท์เคลื่อนที่ การแจกแผ่นพับ แผ่นปลิว ในกิจกรรมการอบรมและสาธิต การจัดคลินิกเคลื่อนที่ทางการเกษตร

5.3.3 การเตือนภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้ง และอุทกภัย วาตภัย ภัยช้าง (ช้างเหยียบพืชผลทางการเกษตร)

5.4 การปฏิบัติงานที่ศูนย์ฯ ของเลขา/กรรมการบริหารศูนย์ฯ

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิบ เปิดให้บริการทุกวัน โดยมีนักวิชาการเกษตร และนักวิเคราะห์นโยบายและแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ ตำแหน่งผู้ช่วยเลขาศูนย์ฯ เป็นเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการหลักทุกวัน และกรรมการในแต่ละหมู่ผลัดเปลี่ยนให้บริการสัปดาห์ละ 1 วัน

6. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลเขาสามสิบ

6.1 สภาพทั่วไป

6.1.1 ลักษณะที่ตั้ง ตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเขาฉกรรจ์ อยู่ห่างจากอำเภอฯ ประมาณ 11 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 102.75 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 64,219 ไร่

6.1.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลสระแก้ว และตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว
ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลไทรเดี่ยว อำเภอคลองหาด และตำบลคลองหินปูน
อำเภอวังน้ำเย็นจังหวัดสระแก้ว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลท่าเกวียน อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว

6.1.3 ภูมิประเทศ สภาพโดยทั่วไป พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มสันดอน มีภูเขาบางส่วน มีคลองส่งน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่ขุดจากหน่วยงานอื่นๆ เพื่อนำน้ำไปใช้ในการประกอบ การเกษตรและบริโภค รวมทั้งมีอ่างเก็บน้ำตามโครงการพระราชดำริ ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ประชาชนได้รับ ประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำแห่งนี้มากและบริเวณอ่างเก็บน้ำมีภูเขาล้อมรอบ ซึ่งมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ตามธรรมชาติพร้อมเหมาะที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวประจำตำบล

6.1.4 จำนวนหมู่บ้าน แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1	บ้านโคกมัน
หมู่ที่ 2	บ้านขนขว้าง
หมู่ที่ 3	บ้านคลองสิบสาม
หมู่ที่ 4	บ้านเขาสามสิบ

หมู่ที่ 5	บ้านพวงนิมิต
หมู่ที่ 6	บ้านเนินตะแบก
หมู่ที่ 7	บ้านหนองโกวิท
หมู่ที่ 8	บ้านหนองคุ่ม
หมู่ที่ 9	บ้านโคกมะกอก
หมู่ที่ 10	บ้านน้ำอ้อม
หมู่ที่ 11	บ้านฝั่กลอง
หมู่ที่ 12	บ้านสุขสำราญ
หมู่ที่ 13	บ้านจัดสรร

6.1.5 ประชากร มีประชากรทั้งสิ้น 7,898 คน แยกเป็นชาย 3,999 คน เป็นหญิง 3,899 คน มีจำนวนครัวเรือน 1,923 ครัวเรือน มีความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 77 คน/ตารางกิโลเมตร

6.2 ลักษณะโครงสร้างพื้นฐานของตำบลเขาสามสิบ

6.2.1 การคมนาคม การจราจร การคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอและจังหวัด รวมทั้งการคมนาคมภายในตำบลและหมู่บ้าน มีรายละเอียดดังนี้

- 1) ทางหลวงชนบทเป็นถนนลาดยาง สายบ้านคลองหินปูน-บ้านพวงนิมิต จำนวน 1 สาย ระยะทาง 5 กม.
- 2) ทางหลวงชนบทเป็นถนนลาดยาง สายบ้านวังรี – บ้านเขาสามสิบ จำนวน 1 สาย ระยะทาง 11 กม.
- 3) ทางหลวงชนบท เป็นถนนลาดยาง สายบ้านเขาสามสิบ – บ้านขอนแก่น จำนวน 1 สาย ระยะทาง 3 กม.
- 4) ทางหลวงชนบทเป็นถนนลาดยางสายบ้านหนองคุ่ม – บ้านคลองทราย จำนวน 1 สาย ระยะทาง 1 กม.
- 5) ทางหลวงชนบท เป็นถนนลาดยาง สายบ้านโคกมัน – บ้านฝั่กลอง จำนวน 1 สาย ระยะทาง 2.2 กม.
- 6) ทางชนบท เป็นถนนลูกรัง สายบ้านโคกมะกอก – บ้านฝั่กลอง จำนวน 1 สาย ระยะทาง 6 กม.
- 7) ทางชนบท เป็นถนนลูกรัง สายบ้านพวงนิมิต – บ้านน้ำอ้อม จำนวน 1 สาย ระยะทาง 5 กม.

6.2.2 การประปา มีการประปาหมู่บ้าน จำนวน 13 แห่ง

6.2.3 การโทรคมนาคม มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 15 แห่ง

1) บ้านโคกมัน	บริเวณ หน้าวัดโคกมัน (2 ตู้)
2) บ้านขอนแก่น	บริเวณ อยู่ภายในหมู่บ้าน
3) บ้านคลองสิบสาม	บริเวณ เชิงหน้าโรงเรียนบ้านคลองสิบสาม
4) บ้านเขาสามสิบ	บริเวณ หน้า อบต. เขาสามสิบ
5) บ้านพวงนิมิต	บริเวณ อยู่ภายในหมู่บ้าน
6) บ้านเนินตะแบก	บริเวณ อยู่ภายในหมู่บ้าน
7) บ้านหนองโกวิท	บริเวณ อยู่ภายในหมู่บ้าน
8) บ้านหนองคุ่ม	บริเวณ อยู่ภายในหมู่บ้าน
9) บ้านโคกมะกอก	บริเวณ เชิงหน้าบ้านก้านันตำบลเขาสามสิบ
10) บ้านน้ำอ้อม	บริเวณ อยู่ภายในหมู่บ้าน
11) บ้านฝั่งคลอง	บริเวณ สี่แยกถนนสายหลักในหมู่บ้าน
12) บ้านสุขสำราญ	บริเวณ อยู่ภายในหมู่บ้าน
13) บ้านจัดสรร	บริเวณ ซอย 2 และซอย 3

6.3 ด้านเศรษฐกิจ

6.3.1 การเกษตร ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ ร้อยละ 98 มีอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำไร่ ทำนา เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู และทำสวนไม้ผลและไม้ดอก พื้นที่ทำการเกษตรมีเนื้อที่ประมาณ 40,855 ไร่ หรือ ร้อยละ 83.23 ของเนื้อที่ตำบล

6.3.2 การอุตสาหกรรม

- บิมน้ำมัน (หยอดเหรียญ หมู่ที่ 12) จำนวน 1 แห่ง
- โรงสีข้าวขนาดเล็ก จำนวน 6 แห่ง

6.4 ด้านสังคม

6.4.1 การศึกษา มีสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. จำนวน 4 แห่ง คือ โรงเรียนวัดพวงนิมิต โรงเรียนบ้านคลองสิบสาม โรงเรียนบ้านเขาสามสิบ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านน้ำอ้อม มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 แห่ง บ้านเขาสามสิบ และบ้านเนินตะแบก

6.4.2 การสาธารณสุข มีสถานบริการสาธารณสุข คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเขาสามสิบ มีเจ้าหน้าที่ จำนวน 4 คน

6.5 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ฝาย จำนวน 8 แห่ง บ่อน้ำ จำนวน 36 บ่อ สระน้ำ จำนวน 7 บ่อ คลองธรรมชาติ จำนวน 8 สาย

6.6 ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่ พื้นที่ของตำบลเขาสามสิบเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การพัฒนา ซึ่งมีสภาพพื้นที่ราบ ดอน และอีกส่วนหนึ่งอยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ของป่าไม้ และเหมาะสมแก่การจัดทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งการเดินทางสะดวกและติดกับถนนสายหลัก 317 สระแก้ว – จันทบุรี อีกทั้งยังมีพื้นที่ซึ่งใช้ในการทำการเกษตร เลี้ยงปลา, เลี้ยงไก่ และทำสวนพืชผักผลไม้ รวมทั้งผลผลิตจากรายการในการทำงานฝีมือของกลุ่มต่างๆ ในตำบล (องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ, แผนพัฒนา 3 ปี 2555-2558)

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังนี้

7.1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

7.1.1 เพศ สมนึก คงชู (2552 : 96) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

สอดคล้องกับ สมัย ศรีหาญ และ ภัทรพล นิมเจริญ (2553 : 39) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านปศุสัตว์ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในอำเภอธัญพนม เกษตรที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

สอดคล้องกับ ปาราชญา พิสุต (2555 : 52) ได้ศึกษา การให้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

และสอดคล้องกับ สมพร แสนมณี (2555 : 103) ได้ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดอุดรธานี พบว่า เกษตรกรเกินกว่าครึ่งเป็นเพศชาย

7.1.2 อายุ สมัย ศรีหาญ และ ภัทรพล นิมเจริญ (2553 : 39) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านปศุสัตว์ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในอำเภอธัญพนม ผลการศึกษา คือ สภาพทางสังคมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในอำเภอธัญพนม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 47.64 ปี

สอดคล้องกับ สมพร แสนมณี (2555 : 103) ได้ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า เกษตรกรที่ศึกษามีอายุในช่วงระหว่าง 41-50 ปี

และใกล้เคียงกับ นฤมล อรุณรัตน์ (2549 : 86-89) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองขาว อำเภอมะนัง จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.63 ปี

7.1.3 ระดับการศึกษา นฤมล อรุณรัตน์ (2549 : 86-89) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองขาว อำเภอมะนัง จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6

7.1.4 การรับข้อมูลข่าวสารการเกษตร รกัษรา หิรัญรังสิต (2551 : 80) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของสื่อเพื่อการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแม่ทาเหนือ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อเพื่อการส่งเสริมการเกษตรจากสื่อบุคคลมากที่สุด

7.1.5 จำนวนครั้งที่เข้ารับบริการศูนย์ นฤมล อรุณรัตน์ (2549 : 86-87) ได้ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองขาว อำเภอมะนัง จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมาใช้บริการศูนย์บริการเฉลี่ย 1.77 ครั้ง

7.2 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

รัตนะ สวัสดิ์ (2551 : 58) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบางขนาก อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความรู้มากเกี่ยวกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล สังกัดได้จากการตอบคำถามถูกเกินร้อยละ 80 แสดงถึงความเข้าใจในความรู้พื้นฐานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

7.3 การดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

สมพร แสนมณี (2555 : 108) ได้ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า มีการประชาสัมพันธ์การขึ้นทะเบียนการปลูกพืชรายเดือน จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร เพราะเรื่องเหล่านี้

เกษตรกรคาดหวังหรือมีความตั้งใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเกษตรกรก็ได้รับผลประโยชน์อย่างมากจากการคาดหวังนั้น โดยเฉพาะการขึ้นทะเบียนเกษตรกร มีผลให้เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือด้านต่างๆ การช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบภัยธรรมชาติ อีกทั้งเกษตรกรยังได้รับคำปรึกษาทางด้านการเกษตร เกษตรกรได้รับข่าวสารทางการเกษตร การมีจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่าย

สอดคล้องกับ สุขสังวาล เมลิตทอง (2554 : 103-105) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของศูนย์บริการ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ศูนย์บริการส่วนใหญ่มีการรับมอบหมายงานกันตามความเหมาะสม มีการวางแผนงบประมาณให้มีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติงานของศูนย์บริการ การบริการข้อมูลแก่เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของศูนย์บริการให้ประชาชนทราบทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน ระดับการดำเนินงานด้านต่างๆ ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากและมากที่สุด ด้านการจัดการ ได้แก่ การเข้าร่วมประชุม คณะกรรมการบริหารศูนย์ทุกครั้ง ด้านกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกร ได้แก่ มีส่วนร่วมในการคัดเลือกและพัฒนาจุดสาธิตและวิทยากร

และสอดคล้องกับ อาภาภรณ์ ชูเกียรติศิริ (2552 : 94) การดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดนครนายก ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลในกิจกรรมต่างๆ คือ มีการให้ข้อมูลการเกษตร/ให้คำปรึกษา/แนวทางโดยการจัดเวทีชาวบ้าน การจัดทำร่างแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล (ประกอบด้วยกิจกรรม/โครงการ) รวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตการเกษตรในชุมชน หมู่บ้าน การบริการข้อมูลการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

7.3 การบริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ปาริษฎา พิสุตร (2555 : 55) ได้ศึกษา การใช้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในอำเภอสมเด็จ จังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลด้านสถานที่ตั้งและการดำเนินงาน พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ศูนย์มีการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ส่วนความน่าสนใจในการเข้าไปศึกษาเรียนรู้จุดสาธิตงานของศูนย์ฯ ความรู้ทักษะวิชาการของคณะกรรมการ/วิทยากรของศูนย์ฯ มีความถูกต้องแม่นยำ เกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย และด้านความสะดวกความสะอาดของที่ทำการศูนย์ ความเหมาะสมของสถานที่ตั้งศูนย์ ศูนย์ฯมีข้อมูลข่าวสารและเอกสารเผยแพร่อย่างพอเพียงกับ

ความต้องการของเกษตรกรและข้อมูลข่าวสาร ความรู้วิชาการทันต่อเหตุการณ์และเป็นปัจจุบัน เกษตรกรมีความพึงพอใจน้อยที่สุดเนื่องจากที่ทำการศูนย์จัดตั้งขึ้นเป็นเพียงศูนย์กลางของชุมชน มิใช่จัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ จึงใช้อาคารสถานที่ที่มีอยู่แล้วในชุมชน ปกติจะขอใช้สถานที่ของ อบต. เป็นหลัก ซึ่งจะเป็นที่รวบรวม นำเสนอและบริการข้อมูล ตลอดจนใช้เป็นที่พักประชุม จัดเวที ชาวบ้าน ฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้

และสอดคล้องกับ นฤมล อรุณรัตน์ (2549 : 88-89) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของ เกษตรกรที่มีต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบลหนองยาว อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่าจากผลการศึกษา ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศูนย์บริการฯ ด้านการบริหาร จัดการศูนย์บริการฯ พบว่า เกษตรกรพึงพอใจปานกลาง เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ศูนย์บริการฯ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการในการจัดการประชุมคณะกรรมการบริหาร ศูนย์บริการฯ ทุกเดือนสม่ำเสมอ การปฏิบัติงานของคณะกรรมการในการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน เกี่ยวกับแนวทางบริหารจัดการศูนย์บริการฯ ส่วนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการในการกระตุ้น ให้ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนพัฒนาด้านการเกษตร การปฏิบัติงานของ คณะกรรมการในการมีการวางแผนการปฏิบัติงานของ ศูนย์บริการฯ ร่วมกับบุคคลหรือหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในพื้นที่ การปฏิบัติงานของคณะกรรมการในการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อประสานงานจัดหา งบประมาณ

สรุปจากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงได้ กำหนดตัวแปรในการศึกษาเกี่ยวกับ สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของ เกษตรกร ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการบริการของศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้บริการ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล